

**ZAMONAVIY TA'LIM JARAYONIDA INKLYUZIV
TA'LIMNING O'RNI**

O'zDJTU o'qituvchisi
Sabirova Gulchehra

Annotatsiya. *Mazkur tezisda zamonaviy ta'lim tizimida inklyuziv ta'limning ahamiyati, uning asosiy tamoyillari hamda barcha ta'lim oluvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratishdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, inklyuziv ta'lim muhitini shakllantirish, individual yondashuvni qo'llash va ta'lim jarayonida samarali pedagogik metodlardan foydalanish masalalari tahlil qilinadi.*

Kalit so'zlar: *inklyuziv ta'lim, zamonaviy ta'lim, teng imkoniyatlar, alohida ta'lim ehtiyojlari, individual yondashuv, pedagogik metodlar, ijtimoiy integratsiya.*

Bugungi kunda ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, uning sifatini oshirish va barcha ta'lim oluvchilar uchun teng imkoniyatlarni ta'minlash dolzarb vazifalardan biri hisoblanadi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar ta'lim jarayonida har bir insonning individual xususiyatlari, qobiliyatlari va ehtiyojlarini hisobga olishni talab etadi. Shu nuqtayi nazardan, inklyuziv ta'lim alohida ahamiyat kasb etadi. Inklyuziv ta'lim - barcha ta'lim oluvchilarning, jumladan, alohida ta'lim ehtiyojlari bo'lgan bolalarning ham umumiy ta'lim jarayonida teng ishtirok etishi uchun zarur sharoitlarni yaratishga qaratilgan yondashuvdir. Uning asosiy maqsadi har bir o'quvchining ta'lim olish huquqini ta'minlash, imkoniyatlarini ro'yobga chiqarish va jamiyatda faol ishtirok etishiga ko'maklashishdan iborat.

Inklyuziv ta'lim zamonaviy ta'lim tizimining insonparvarlik, tenglik va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslanadi. Mazkur yondashuvda o'quvchilarning

jismoniy, intellektual, psixologik yoki ijtimoiy xususiyatlaridan qat'i nazar, ularning ta'lim jarayonida ishtirok etishi uchun imkoniyatlar yaratiladi. Bunda ta'lim muassasasi nafaqat bilim beruvchi maskan, balki o'quvchilarning ijtimoiylashuvi, o'zaro hurmat va hamkorlik ko'nikmalarini rivojlantiruvchi muhit sifatida ham namoyon bo'ladi. Inklyuziv ta'limning muhim jihatlaridan biri — har bir o'quvchiga individual yondashishdir. O'quvchilarning bilim olish sur'ati, qiziqishlari va ehtiyojlari turlicha bo'lgani sababli, pedagogik jarayonda moslashuvchan metodlardan foydalanish muhim ahamiyatga ega. Differensial ta'lim, individual ta'lim rejasi, vizual materiallar, interaktiv mashqlar va hamkorlikka asoslangan topshiriqlar ta'lim mazmunini o'quvchilarning imkoniyatlariga moslashtirishga yordam beradi.

Shuningdek, inklyuziv ta'lim o'quvchilar o'rtasida o'zaro tushunish, bag'rikenglik va hamdardlik kabi ijtimoiy fazilatlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Turli ehtiyoj va imkoniyatlarga ega o'quvchilarning birgalikda ta'lim olishi ularda boshqalarning xususiyatlarini hurmat qilish, jamoada ishlash va o'zaro yordam ko'rsatish ko'nikmalarini shakllantiradi. Natijada ta'lim muassasasida sog'lom psixologik muhitni yaratish uchun zamin yuzaga keladi.

Inklyuziv ta'limni samarali tashkil etishda pedagoglarning kasbiy kompetensiyasi ham muhim o'rin tutadi. O'qituvchi turli ta'lim ehtiyojlarini aniqlash, dars mazmuni va metodlarini moslashtirish, o'quvchilarni rag'batlantirish hamda ota-onalar va mutaxassislar bilan hamkorlik qilish ko'nikmalariga ega bo'lishi lozim. Shu bilan birga, ta'lim muassasalarida qulay jismoniy muhitni yaratish, zarur o'quv vositalari bilan ta'minlash va psixologik-pedagogik yordamni yo'lga qo'yish inklyuziv ta'lim samaradorligini oshiradi.

Birlashgan Millatlar Tashkilotining Nogironlar huquqlari to'g'risidagi konvensiyasi inklyuziv ta'limni nogironligi bo'lgan shaxslarning ta'lim olish huquqini ta'minlashning muhim sharti sifatida e'tirof etadi. Xususan, konvensiyaning 24-moddasida inklyuziv ta'lim tizimini barcha bosqichlarda

rivojlantirish va nogironligi bo‘lgan shaxslar uchun teng ta’lim imkoniyatlarini yaratish masalalari belgilangan. Ushbu xalqaro tamoyillar zamonaviy ta’lim tizimida kamsitishning oldini olish va har bir ta’lim oluvchining salohiyatini rivojlantirish zarurligini ko‘rsatadi.

Shuni ta’kidlash lozimki, inklyuziv ta’limni joriy etish faqat alohida ta’lim ehtiyojlari bo‘lgan o‘quvchilarni umumiy sinflarga joylashtirish bilan cheklanmaydi. U ta’lim mazmuni, pedagogik metodlar, baholash mezonlari, infratuzilma va ijtimoiy munosabatlarni ham qamrab oladigan tizimli jarayondir. Shu sababli inklyuziv ta’limni rivojlantirishda ta’lim muassasalari, oila, jamiyat va tegishli mutaxassislarning o‘zaro hamkorligi muhim ahamiyatga ega.

Xulosa qilib aytganda, inklyuziv ta’lim zamonaviy ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, barcha ta’lim oluvchilar uchun teng imkoniyatlar yaratish, ularning individual salohiyatini rivojlantirish va jamiyatga faol integratsiyalashuvini ta’minlashga xizmat qiladi. Inklyuziv yondashuvni samarali amalga oshirish uchun pedagoglarning kasbiy tayyorgarligini oshirish, ta’lim muhitini moslashtirish, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish va oila bilan hamkorlikni mustahkamlash zarur. Mazkur chora-tadbirlar ta’lim sifatini oshirish bilan birga, insonparvarlik, bag‘rikenglik va ijtimoiy adolat tamoyillariga asoslangan ta’lim muhitini shakllantirishga yordam beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. United Nations. *Convention on the Rights of Persons with Disabilities*. New York, 2006.
2. UNESCO. *The Salamanca Statement and Framework for Action on Special Needs Education*. Salamanca, Spain, 1994.
3. UNESCO. *A Guide for Ensuring Inclusion and Equity in Education*. Paris: UNESCO, 2017.

4. G.A.Sabirova. *Los errores léxicos en la traducción literaria del español al uzbeko.* -2026